

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Energiediplomatie

Import van waterstof, gas en grondstoffen

Mei 2024

Dit document beschrijft achtereenvolgens voor waterstof, LNG/gas en grondstoffen de acties die het Nederlandse ministerie van Economische Zaken en Klimaat heeft genomen ter bevordering van leveringszekerheid en importbetrekkingen op energiegebied in 2022 en 2023. Tevens is hier een vooruitblik voor te nemen acties in 2024 en 2025 te vinden.

Waterstof

Samenwerking binnen Europa

De ontwikkeling van de intra-Europese waterstofcorridors is van strategisch belang voor het verbeteren van de leveringszekerheid binnen de Europese Unie. Binnen de Europese economische zone zijn landen met een hoog potentieel voor hernieuwbare energie als Spanje, Portugal, Noorwegen en Denemarken belangrijke partners.

In 2023 is er gewerkt aan het stimuleren van maritieme corridors tussen Zuid en Noordwest-Europa. Zo is er in februari 2023 een MoU voor samenwerking op het gebied van hernieuwbare waterstof met de Spaanse energie-minister ondertekend. Zijne Majesteit de Koning bracht in juni 2023 een werkbezoek aan Spanje ter ondersteuning van de positionering van Nederland als een onmisbare partner om samen binnen de EU twee belangrijke waterstofcorridors te ontwikkelen; één tussen Algeciras en Rotterdam en een tweede tussen Bilbao en Amsterdam. Nederlandse bedrijven zijn meegegaan en er zijn zeven overeenkomsten ondertekend tussen Nederlandse en Spaanse stakeholders.

Vervolgens heeft de Koning in november 2023 een waterstofwerkbezoek gebracht aan Noordrijn-Westfalen (Duitsland). Tijdens dit bezoek zijn er tien MoU's getekend. Zo is ook met Duitsland overeengekomen om in 2024 via H2Global gezamenlijk een tender te organiseren voor de inkoop van geïmporteerde waterstof. In Duitsland en Nederland is ca. 60% van de waterstofvraag van Noordwest Europa geconcentreerd. Daarom is Duitsland een cruciale partner. Tijdens het werkbezoek aan Duitsland is de samenwerking tussen Bilbao en Amsterdam uitgebreid met Duisport, de Duisburgse haven. De toevoeging van Duisport opent de deuren om Baskische waterstof te leveren aan de grote industriële afnemers in het Rijn-Ruhrgebied, waarbij de haven van Amsterdam als toegangspoort dient voor hernieuwbare waterstof en synthetische brandstoffen tot de Duitse markt. Nederland trekt in veel gesprekken met derde landen samen met Duitsland op.

De Koning heeft aangegeven bereid te zijn om in navolging van bezoek aan Spanje en Duitsland ook in de toekomst zijn bijdrage te leveren aan de energiediplomatie, waar dat voor Nederland relevant is.

Zo wordt in 2024 de ontwikkeling van importcorridors doorgezet en zullen de relaties met belangrijke partners als Noorwegen en Denemarken verder worden geïntensiveerd. Noorwegen is in eerdere Kamerbrieven genoemd als mogelijke partner op het gebied van energielevering, in de nabije toekomst, naast aardgas, voornamelijk blauwe waterstof. Momenteel vinden vooral op ambtelijk niveau uitwisselingen plaats ten behoeve van het versterken van de energiebetrekkingen met Noorwegen. Bij deze uitwisselingen is ook het Noorse bedrijfsleven van essentieel belang. Noorwegen is een belangrijke partner voor Nederland en Noordwest-Europa op het gebied van blauwe waterstof als alternatief naast groene waterstof ten behoeve van verduurzaming van de industrie.

Multilaterale samenwerking

Binnen de EU wordt ook in multilateraal verband gewerkt, zoals binnen Penta Waterstof en het Clean Energy Ministerial Hydrogen Initiatief (CEM-H2I), waar een groep van Noordwest-Europese landen samen met het IEA werken aan een jaarlijkse monitor van de waterstofmarkt en -beleid.

Nederland heeft verder in het kader van de G20 – Clean Energy Ministerial in India het International Hydrogen Trade Forum (IHTF) gelanceerd. Dit initiatief is gericht op een politieke dialoog over een eerlijke en transparante mondiale markt voor waterstof, uitgaand van de belangen van zowel de importerende als de exporterende landen. Het IHTF telt exporterende landen (zoals Australië, Brazilië, Marokko, Verenigde Arabische Emiraten (VAE) en de Verenigde Staten (VS)) en importerende landen (naast Nederland ook Duitsland, Japan en Zuid-Korea) en de verwachting is dat meer landen aan deze dialoog zullen

meedoen. Onder voorzitterschap van Nederland en de VAE is een ministeriële sessie van het IHTF op de COP28 in Dubai georganiseerd, die tot een aantal gezamenlijke verklaringen, ook met private partijen, over de ontwikkeling van de markt voor internationale handel in waterstof heeft geleid.

Tijdens de World Hydrogen Summit in mei 2024 in Rotterdam zal wederom een ministeriële-CEO ronde tafel worden georganiseerd. De World Hydrogen Summit 2024 brengt naar verwachting 15.000 bezoekers vanuit overheden en bedrijfsleven uit de gehele wereld bijeen. Deze summit positioneert Nederland als waterstofhub, en brengt een internationale dialoog op gang (o.a. via het IHTF) over technologie, markt en beleid.

Energiepartnerschappen met landen buiten Europa

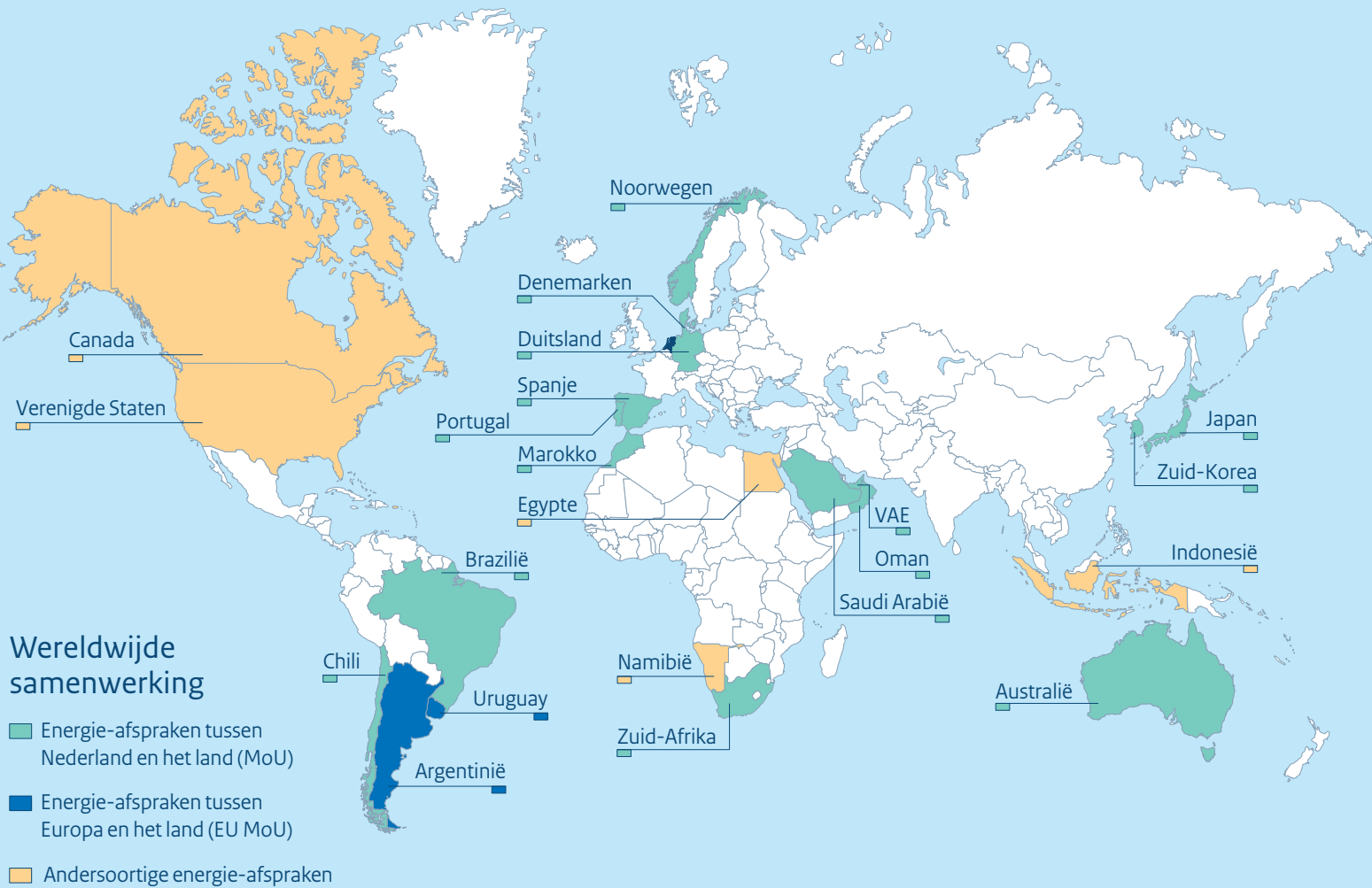
In 2023 heeft Nederland de bilaterale samenwerking met landen buiten Europa op energieterrein versterkt. Er zijn vijf nieuwe MOUs ondertekend met Australië, Chili, Marokko, Saudi Arabië en Zuid-Afrika waar waterstof een wezenlijk onderdeel van uitmaakt (in deze overeenkomsten wordt ook bredere samenwerking in de energietransitie wordt bewerkstelligd)¹. Hieronder worden de Nederlandse acties beschreven, maar ook in EU-verband is Nederland betrokken bij het sluiten van MOUs en partnerschappen, zoals recent met Argentinië en Uruguay.

Met Brazilië wordt momenteel gewerkt aan een MoU om samenwerking te versterken. In het noordoosten van Brazilië worden al concrete waterstofprojecten opgezet. Ook wordt gewerkt aan de uitwerking van bestaande samenwerkingen. Met Chili wordt er gewerkt aan een roadmap voor de ontwikkeling van een waterstofhub in het noorden van het land met betrokkenheid van Nederlandse stakeholders. Met Uruguay wordt gewerkt aan een studie m.b.t. de RFNBO-certificering regels voor de export van synthetische brandstoffen gemaakt uit hernieuwbare waterstof en CO₂. De resultaten hiervan worden tijdens de World Hydrogen Summit gepresenteerd.

De groene waterstofsector biedt grote ontwikkelingskansen voor ontwikkelingslanden en opkomende markten in Afrika. Nederland zet daarom in op het ontwikkelen van groene waterstofprojecten die bijdragen aan leveringszekerheid en lokale economische ontwikkeling en energietoegang.

In juni 2023 is door de Minister-President een MoU ondertekend voor samenwerking op het gebied van energie met Marokko met een wezenlijke waterstofcomponent. Invest International heeft tevens een MoU getekend met de intentie om EUR 300 mln. in Marokko te investeren, waaronder in de energiesector. Dit jaar zal ook met Duitsland in trilateraal verband worden samengewerkt met Marokko op waterstofbeleid. De ondertekening in juni 2023 van een MoU voor samenwerking met Zuid-Afrika is in oktober opgevolgd door een handelsmissie gekoppeld aan het staatsbezoek.

¹ Op de kennisbank van de NWP-website is een overzicht te zien van alle internationale afspraken die de Nederlandse overheid met andere landen heeft gemaakt.

In juni 2023 zijn er tijdens het bezoek aan Namibië van de Minister-President diverse afspraken gemaakt tussen stakeholders uit Namibië en Nederland. Invest International heeft 40 mln. BHOS-middelen gealloceerd aan het Namibia One Fund – afkomstig uit het programma Develop2Build dat ten doel heeft publieke infrastructuur te ontwikkelen die bijdraagt aan lokale economische ontwikkeling-, gericht op de ontwikkeling van impactvolle groene waterstofprojecten in Namibië. Deze inzet is erop gericht om ook private sector investeringen aan te trekken, want de totale investeringsbehoefte is groot. In Zuid-Afrika werkt Invest International eveneens aan het opzetten van een waterstoffonds. De middelen die hiervoor beoogd zijn, zijn afkomstig uit het DRIVE programma van de Minister van BHOS, gericht op de bouw van impactvolle publieke infrastructuur. Tot slot is de verwachting dat de samenwerking in 2024 met Egypte zal worden geïntensiveerd, ook via Havenbedrijf Rotterdam en Invest Internationaal.

Nederland werkt met een aantal landen in het Midden-Oosten samen aan toekomstige import-export keten: er zijn MoU's ondertekend met de Verenigde Arabische Emiraten (2022), Oman (2022) en Saudi Arabië (2023). Een grote groep Nederlandse bedrijven heeft zich via het partners in business instrument van RVO verenigd om een rol te gaan spelen in waterstofprojecten in deze regio. Het al in aanbouw zijnde NEOM project in Saudi Arabië zal waarschijnlijk een van de eerste exportprojecten worden.

De Amsterdamse haven onderzoekt met een aantal partijen de mogelijkheid om corridors met vloeibare waterstof op te zetten met Oman en VAE.

Nederland zal in 2024 ook een MoU ondertekenen met India voor energie-samenwerking. Waterstof zal hierin een belangrijke rol spelen. India heeft in korte tijd hoge ambities en krachtig beleid ontwikkeld voor productie en toepassing van waterstof, waarbij een aantal projecten ook kan gaan leveren aan buitenlandse markten in Azië in Europa.

Australië is wellicht het land met het grootste exportpotentieel, in eerste instantie met name richting andere landen in Azië. Sinds de ondertekening van de MoU tussen Nederland en Australië op waterstof in 2023 is er contact tussen bedrijven en overheden om ook de voorbereidingen te treffen op toekomstige exporten richting Europa. Zo werkt Havenbedrijf Rotterdam samen met Duitse partijen aan een onderzoek naar een exporthub vanuit West-Australië. In november is er hoogambtelijk bezoek gebracht aan Australië om Nederland, samen met Duitsland, te positioneren als afzetmarkt en toegang tot de Europese markt.

Gas/LNG

Het is belangrijk om het gesprek te faciliteren met betrouwbare partners voor de levering van energie. Door het hosten van twee van de belangrijkste energieconferenties ter wereld in Nederland (de World Energy Congress (WEC) en de World Hydrogen Summit, allebei in Rotterdam in april en mei 2024 respectievelijk) worden Nederlandse energiebedrijven in contact gebracht met leveranciers van de hele wereld. Daarnaast houden we regelmatig contact met onze tegenhangers van Noorwegen, de VS en andere betrouwbare partners om de banden te versterken. Hierbij valt op te merken dat overheden zelf geen langetermijncontracten voor gas afsluiten. Deze worden door marktpartijen afgesloten die actief zijn op de internationale markten op marktconforme wijze. Door het versterken van de banden proberen we een gunstig klimaat te creëren voor partijen om dergelijke contracten te kunnen sluiten.

Met Noorwegen is tijdens een ministeriële bijeenkomst van de IEA in februari gesproken over langetermijngascontracten, mede als opvolging van de motie-Erkens. Belangrijke notie van Noorse zijde in dit gesprek was dat ook met name het bedrijfsleven deze gesprekken dient te voeren, omdat de Noorse overheid geen formele stem heeft in contractonderhandelingen. Echter, beide landen hebben uitgesproken elkaar als betrouwbare partners te beschouwen en de samenwerking waar mogelijk verder uit te willen diepen.

Met Noorwegen wordt momenteel wel gewerkt aan een MoU die het mogelijk maakt om grensoverschrijdend CO₂ te transporteren tussen Nederland en Noorwegen. Deze MoU is medio april 2024 getekend. Verder zal het Noorse bedrijf Yara voor een periode van 15 jaar 800 kiloton CO₂ in Noorwegen opslaan. In het kader van de maatwerkafspraken verduurzaming zal Nederland een subsidie van 30 miljoen euro toekennen. Het kabinet beschouwt dit project als fundamenteel onderdeel van de CO₂-reductie van de Nederlandse industrie.

Grondstoffen

In de vorige Kamerbrief is het belang van kritieke en strategische grondstoffen om de energietransitie mogelijk te maken geschetst. Dat is een van de redenen waarom op zowel EU-niveau (*Critical Raw Materials Act*, CRMA) als nationaal niveau (Nationale Grondstoffenstrategie, NGS) wordt ingezet op het vergroten van de leveringszekerheid van kritieke en strategische grondstoffen. In de voortgangs-brief van de Nationale Grondstoffenstrategie van afgelopen december staat uitgebreid beschreven op welke wijze hier invulling aan wordt gegeven.² Daarnaast wordt er ook in IEA-verband over het onderwerp kritieke grondstoffen gesproken.

Energiediplomatie raakt in toenemende mate aan grondstoffendiplomatie, omdat leveringszekerheid van kritieke en strategische grondstoffen een voorwaarde is voor de energietransitie. Waar het gaat om internationale inspanningen is met name de inzet onder het derde handelingsperspectief “diversificatie”, die in de bijlage bij de NGS-voortgangsbrief is opgenomen, zeer relevant. Daarin wordt aangegeven dat door de aanvoer van

(bewerkte) kritieke grondstoffen te diversifiëren we onze strategische afhankelijkheden verminderen en onze open strategische autonomie vergroten.

Het kabinet zet in op het faciliteren en stimuleren van deze diversificatie door middel van partnerschappen, handelsakkoorden, diplomatie en financiële instrumenten op Europees en nationaal niveau. Per 1 maart is de Speciaal Vertegenwoordiger Grondstoffenstrategie (SVG) gestart. De SVG heeft vanuit EZK, BZ en I&W als opdracht om binnen de kaders van de Nationale Grondstoffenstrategie de Nederlandse belangen (inter)nationaal te behartigen door zich in te spannen om duurzame winning, raffinage en circulariteit van kritieke grondstoffen in Nederland en de EU van de grond te krijgen en daarnaast het ondersteunen van internationale partnerschappen en samenwerkingen op kritieke grondstoffen met derde landen. Verdere informatie is vindbaar in de Kamerbrief over de voortgang bij de uitvoering van de Internationale Klimaat Strategie.³

² Kamerstuk 32852, nr. 291

³ Op moment van schrijven nog niet gepubliceerd.

Dit is een uitgave van:

**Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat**

Postbus 20401
2500 EK Den Haag
www.rijksoverheid.nl/ezk

mei 2024